



Warszawa, 23-01-2023 r.

**RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH**

**Marcin Wiącek**

**VII.612.2.2022.MS**

**Pan Mariusz Kamiński**

**Minister Spraw Wewnętrznych i  
Administracji**

**Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i  
Administracji**

**ePUAP**

**Pani Urszula Rusecka**

**Przewodnicząca Komisji Polityki  
Społecznej i Rodziny**

**Sejm RP**

**ePUAP**

**Pan Marek Ast**

**Przewodniczący Komisji  
Sprawiedliwości i Praw Człowieka**

**Sejm RP**

**ePUAP**

**Pan Aleksander Pociąg**  
**Przewodniczący Komisji Praw**  
**Człowieka, Praworządności i Petycji**  
**Senat RP**  
**ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze, Szanowni Państwo Przewodniczący,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK) dotycząca naruszenia wolności zrzeszania się poprzez uniemożliwienie przeprowadzenia wyborów do władz stowarzyszenia w wyniku nowelizacji ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261; dalej także jako: Prawo o stowarzyszeniach). **Wnioskodawca wskazuje, że art. 10 ust. 1f Prawa o stowarzyszeniach wprowadza ograniczenia w przeprowadzaniu wyborów w związku z obowiązywaniem stanu zagrożenia epidemicznego ogłoszonego z powodu COVID-19.** Zgodnie z treścią tego przepisu, jeżeli kadencja władz stowarzyszenia, upływa w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub do 30 dni po jego odwołaniu, podlega ona przedłużeniu do czasu wyboru władz stowarzyszenia na nową kadencję, jednak nie dłużej niż do 60 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego.

W treści skargi PTTK wyjaśnia, że przepis ten uniemożliwia stowarzyszeniu przeprowadzenie wyborów zgodnie z Ordynacją Wyborczą stowarzyszenia. PTTK jest stowarzyszeniem o złożonej strukturze, w związku z czym proces wyborczy organów jest długotrwały i wieloelementowy, rozpoczyna się znacznie wcześniej w jednostkach organizacyjnych, tj. jednostkach terenowych - oddziałach (obejmujących koła i kluby) oraz w jednostkach regionalnych. W celu zapewnienia standardów demokratycznych, Ordynacja Wyborcza PPTK przewiduje, z jakim minimalnym wyprzedzeniem członkowie lub delegaci powinni być zawiadomieni o terminie, miejscu i proponowanym porządku obrad: w przypadku walnego zebrania koła lub klubu jest to 7 dni, zjazdu oddziału - 14 dni, Zgromadzenia Przedstawicieli Oddziałów - 21 dni, Regionalnej Konferencji Oddziałów - 28 dni, Walnego Zjazdu - 30 dni. Toteż, łącznie proces wyborczy organów PTTK wynosi ponad 100 dni. Biorąc pod uwagę, że

stowarzyszenie nie jest w stanie przewidzieć momentu odwołania obecnego stanu zagrożenia epidemicznego w celu wcześniejszego rozpoczęcia procesu wyborczego, termin 60 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego na powołanie nowych władz stowarzyszenia, który zawiera art. 10 ust. 1f Prawa o stowarzyszeniach, jest dla PTTK niemożliwy do spełnienia. Co więcej, w treści skargi PTTK podkreśla, że stowarzyszenie nie jest w stanie przeprowadzić procesu wyborczego z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, które umożliwiają przepisy art. 10 ust. 1a-1e Prawa o stowarzyszeniach, ze względu na wiek wielu członków stowarzyszenia oraz towarzyszące im wykluczenie cyfrowe.

W związku z powyższym, pragnę zauważyć, że **wolność zrzeszania się jest zarówno konstytucyjnym prawem podmiotowym (art. 58 Konstytucji RP), jak i zasadą ustrojową (art. 12 Konstytucji RP)**. Jak wskazuje M. Florczak-Wątor w komentarzu do art. 58 Konstytucji RP (red. P. Tuleja, LEX/el. 2021), członkowie danego zrzeszenia powinni ustalić określony sposób podejmowania wspólnych decyzji, odpowiadający pewnym minimalnym standardom demokracji, a sytuacja w której doszłoby do wyeliminowania jakiegokolwiek wpływu niektórych członków na podejmowane w zrzeszeniu decyzje byłaby sprzeczna z wymogiem demokratyzmu wewnętrznej struktury zrzeszenia. Ponadto, jak stwierdzają W. Sokolewicz i K. Wojtyczek w komentarzu do art. 58 Konstytucji RP (red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016), wolność zrzeszania się w zakresie określania swoich struktur organizacyjnych i wyboru swoich organów wyklucza nieuzasadnioną ingerencję państwa w wewnętrzne sprawy zrzeszenia. Należy zatem zauważyć, że **poszanowanie określonych struktur organizacyjnych i procesu wyboru władz stowarzyszenia, które zmierzają do zapewnienia odpowiednich standardów demokratycznych w stowarzyszeniu poprzez umożliwienie udziału jego członkom w wyborach do władz stowarzyszenia w sposób bezpieczny i inkluzywny, nie powinno być w sposób nieuzasadniony ograniczane przez państwo**.

Ponadto, pragnę zauważyć, że obecnie wprowadzone zostały różne rozwiązania prawne dotyczące przedłużania kadencji organów władz zrzeszeń w związku z obowiązującym stanem zagrożenia epidemicznego. Przykładowo, z dniem 10 listopada 2022 r. znowelizowano art. 33e ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1173 ze zm.; dalej także jako Prawo łowieckie), na podstawie którego w obliczu stanu zagrożenia epidemicznego kadencja organów Polskiego Związku Łowieckiego oraz organów koła łowieckiego ulega przedłużeniu do czasu wyboru organów Polskiego Związku Łowieckiego oraz organów koła łowieckiego kolejnej kadencji. Uprzejmie zwracam uwagę, że przepis ten nie wprowadza terminu,

w którym zrzeczenie ma dokonać wyboru władz, pozostawiając większą swobodę w organizacji procesu wyborczego po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego. W świetle powyższego, Rzecznik Praw Obywatelskich dostrzega potrzebę ujednoczenia zasad przeprowadzania wyborów do władz zrzeczeń w obliczu stanu zagrożenia epidemicznego w różnych aktach prawnych.

Wobec tego, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), **zwracam się z uprzejmą prośbą o rozważenie zainicjowania zmiany Prawa o stowarzyszeniach w sposób, który rozwiązywałby opisany powyżej problem.**

Rzecznik Praw Obywatelskich podziela zasugerowaną przez PTTK propozycję zmiany treści art. 10 ust 1f Prawa o stowarzyszeniach poprzez wydłużenie terminu z 60 dni do 150 dni albo przyjęcie rozwiązania analogicznego do art. 33e Prawa łowieckiego. Ponadto, pragnę uprzejmie zwrócić uwagę na potrzebę różnicowania ograniczeń dotyczących przeprowadzania wyborów do władz zrzeczeń w zależności od obowiązywania stanu epidemii albo stanu zagrożenia epidemicznego z punktu widzenia zasady proporcjonalności. Aktualnie ograniczenia te dotyczą w równym stopniu obydwu stanów.

Uprzejmie proszę o rozważenie niniejszego wystąpienia i poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o zajęтым stanowisku.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

**Pan Adam Jędras**

**Sekretarz Generalny Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego**

**Pan Jerzy Kapłon**

**Prezes Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego**

**ul. Senatorska 11**

**00-075 Warszawa**